

PRILOG POVIJESTI KORČULANSKE BISKUPIJE

Apostolska vizitacija nekadašnje korčulanske biskupije godine 1579, s posebnim obzirom na župu Blato

Atanazije J. Matanić

Mnogi, koji su do sada koristili i proučavali spise (acta) prve apostolske vizitacije u tzv. Mletačkoj Dalmaciji, god. 1579/80, nisu uspjeli pronaći spise pohoda korčulanske biskupije.¹ Ovi su nekada i od nekoga bili otkinuti od ostalih spisa i tako se zameli. Tek u zadnje vrijeme bili su pronađeni, pomiješani među zapisima nekih talijanskih biskupija kojih imena počinju sa slovom C.² Htio sam doći do tih spisa, jer znam kolika je njihova važnost za povijest svake naše biskupije, u našem slučaju za povijest korčulanske biskupije. O ovoj se posljednjih godina u nas pisalo, makar ne i cjelovito, a također sam zapazio da autori nisu poznavali naših spisa. Stoga sam tim radije posegnuo za ovim rukopisnim materijalom u nadi da ću donijeti nešto više svjetla u nagađanja i hopeteze spomenutih pisaca.³

Kako će se vidjeti u drugom dijelu, ovdje je posebno riječ o župi Blato, i to zbog toga što se o njoj više i sa širim zanimanjem pisalo. Stoga se ovaj rad dijeli u dvije točke: u prvoj opisujem spise vizitacije cijele Korčule (biskupija se onda poklapa s otokom) i iznosim neke podatke; u drugoj se točki zaustavljam na župi Blato, iznoseći doslovice dio izvornih spisa koji se na nju odnose.

1. Korčulanska biskupija u spisima vizitacije iz godine 1579.

Spisi ispunjavaju u sve 124 lista (*folia*), među kojima ima također praznih, a listovi Index-a, na početku sveščića, nisu brojeni. Pisani su uglavnom latinskim jezikom i raznim rukama, jer su uz pohoditelja, veronskog biskupa Augustina Valiera, bili razni suradnici kao savjetnici i tajnici. Vidjet ćemo da su baš dvojica od njih, namjesto pohoditelja, posjetili i opisali blatsku župu.

Vizitacija je počela sredinom veljače 1579. u gradu Korčuli, i postupilo se po ustaljenom redu, slično kao u svim biskupijama. Najprije su bili ispitani biskup — Augustin Quinctius, 38-godišnjak, dominikanac rodom iz Splita — a onda pojedini kanonici kaptola. Slijedio je pohod i opis pojedinih gradskih crkava: katedrale sv. Marka, sv. Marije »apud plateam«, sv. Mihovila, sv. Marije »della Salesata«, sv. Katarine, Svih Svetih, sv. Uršule, sv. Petra i Presv. Trojstva.

Saznajemo da je cijeli grad bio jedna župa, s oko 1100 duša, dok su na otoku bile još četiri župe ili »ecclesiae curatae«: Blato, Smokvica sa Čarom (zajedno), Pupnat sa Žrnovom i Lumbarda (f. 2v). Svugdje su župnici birani od naroda. Biskup je rekao da je prošle godine bio u Rimu, a prije četiri godine da je održao sinodu. Nema sjemeništa zbog siromaštva. U cijeloj biskupiji nema nijedne ženske redovničke ustanove. Ekonom crkve je svjetovnjak, biran od naroda za jednu godinu. Biskup se tužio na preveliko miješanje svjetovnjaka u crkvene stvari, što je onda uzrokovalo puno brbljanja.⁴

¹ I. VITEZIĆ, *La prima visita apostolica posttridentina in Dalmazia (nell'anno 1579)* (dio doktorske radnje), Roma 1957. Na str. 1. čitam: »Gli atti delle due rimanenti diocesi, Cattaro e Curzola, non ho potuto rintracciarli negli archivi del Vaticano e neppure in altri archivi romani.« Nažalost, dodajemo odmah, spisi vizitacije kotorske biskupije nisu ni do danas pronađeni, i dr. Ostojić, pišući o našim benediktincima, nije došao do ovih spisa, iako je poznao Valierovu vizitaciju.

² Kolokacija: *Cong. VR II*.

³ M. GJIVOJE, *Otok Korčula*, Zagreb, 1969, 2. izd.; I. MATIJAČA, *Povijest bratovštine sv. Roka, Korčula*, 1973; I. PROTIC, *Zupa Blato od IV—XX. st.*, Blato, 1976; isti, *Zupa Blato od IV—XX. str.*, 2. dio, Blato, 1978. — Moramo također spomenuti da se u Tajnom vat. arhivu nalazi još jedan fond, veoma koristan za povijest korčulanske kao i svih naših biskupija. To je fond »relacija-relazioni«, što su ih biskupi donosili Sv. Stolici već od god. 1588. makar nisu sve sačuvane. Od korčulanskih biskupa ima ih samo oko 40, od god. 1594. do 1790. Spremajući ovu radnju mi smo ih nastojali barem prolistati, osobito one biskupa Augustina Quinctiusa (1573—1605), o kojemu govore naši spisi. Kolokacija: *Relationes ad limina 284 — Curzulensis*. O biskupu Kvinciju (hrvatski!) ima nešto podataka FARLATI, *Illyricum sacrum*, VI, str. 395. i sl.; zanimljivo, ali bi trebalo i provjeriti. Farlati je poznao spise Valierove vizitacije Korčule.

⁴ Ff. 1r—4r. Slično je biskup pisao i u svojim izvještajima Sv. Stolici. O njemu pak, još dosta mladom, pohoditelj kaže da je sposoban, ali moralno slab.

U gradu su djelovali u ono vrijeme tri bratovštine ili vjerska udruženja vjernika: najstarija bratovština Svih Svetih, ustanovljena god. 1301, i sv. Roka »nuperrime erecta«. Uz ove dvije bratovštine postojala je također treća, koja se brinula za »fabriku« katedrale, a zvala se »Societas Corporis Christi«, koja se u spisima još spominje (f. 15 v) i koja je postojala u svim župama otoka Korčule. U »Prosnim danima« izvodile su se povremeno »Pasijske igre«. ⁵ Za crkvu Svih Svetih kaže se da je građena prije 200 godina i da pripada istoimenoj bratovštini (ff. 21v—22r).

Pohoditelj Valier zauzeo se mnogo za stegovnu i čudorednu obnovu biskupije. Izgleda da je najteža nečudoredna pojava bila ogovaranje, napose od strane klera na račun svjetovnika i svjetovnika na račun klera, uključujući i biskupa. Stoga je Valier i u Korčuli osnovao »opus caritatis«, ⁶ izdao odredbe za obnovu, sazvao sinodu (ff. 12r—15r) i izvršio više sudbenih postupaka (f. 33r i slij.).

Sljedio je pohod pojedinih župa na otoku, počevši od Blata (f. 22v i sl.; o tome vidi naš drugi dio). Poslije Blata sljedili su redom: Smokvica, Čara, Pupnat, Žrnovo (taliј, Zernova Villa) i Lumbarda (Locus Lombardae). Na koncu je došlo i do pohoda redovničkih crkava: franjevačke na Badiji i dominikanske sv. Nikole (ff. 32r—33r). ⁷

Bilježimo, prema spisima, sve crkve ovih pojedinih župa i mjesta: U Smokvici: svete Marije, sv. Mihovila, sv. Andrije i sv. Stjepana; U Čari: sv. Petra, svete Marije »de Campo«, sv. Nikole i sv. Ivana; U Pupnatu: samo župna crkva ili »ecclesia curata«; U Žrnovu: župna crkva sv. Martina, zatim sv. Vida, sv. Roka, sv. Križa, sv. Marije, sv. Mihovila, sv. Lovre, sv. Eustahije i sv. Ilije; U Lumbardi: sv. Ivana Krst., sv. Barbare, sv. Bartolomea, sv. Roka, sv. Petra, druga sv. Roka, sv. Blaža i treća sv. Roka. ⁸

2. Župa Blato u spisima spomenute vizitacije (ff. 22v—26v)

a) Pohoditelj Valier nije osobno pošao u Blato, već je poslao dvojicu od svojih suradnika, koji su se zanimali za život svećenika i vjernika i obišli sve ondašnje crkve i crkvice u Blatu, kojih je bilo na broju devet: glavna i župna crkva Svih Svetih, zatim sv. Ivana Ev., sv. Jeronima, sv. Križa, sv. Vida, sv. Marije »de Campo magno«, sv. Mihovila, sv. Kuzme i Damjana i sv. Ivana »de Grandina« (sic).

U spisima nalazimo zabilježena imena ondašnjih dvaju župnika — Marina Cetinica i Jerka Baronitiusa — koji bi tako bili najstariji poznati blatski župnici. ⁹ Osim raznih pojedinosti za koje doznajemo u ovim spisima, spominju se blatske bratovštine ili vjerska udruženja vjernika: »Societas sanctissimi Corporis Christi«, »Societas mulierum« i »Societas disciplinatorum«. ¹⁰ Za sve tri kaže se da imaju hvalevrijedne statute, a za treću također da se brine za vječno svjetlo u crkvi matici. U cijeloj župi ima oko 400 duša. ¹¹

U spisima je najbolje i najopširnije predstavljena župna crkva Svih Svetih, s inventarom, dok su druge dosta površno opisane. Doznajemo da su neke od njih bile opljačkane od Turaka, koji su i inače haračili po otoku. Za crkvu

⁵ F. 16v: »Aliquando in supplicationibus exhibetur spectaculum Passionis Sanctissimi D. N. Jesu Christi«. Ff. 16v—17v donosi se inventar katedrale sv. Marka.

⁶ Taj se zove također »Societas caritatis«, koju je Valier osnovao u gotovo svim našim gradovima i gradićima. V. o tome: A. G. MATANIĆ, *Il Cardinale Agostino Valier († 1606) iniziatore delle Compagnie della SS. Carità in Dalmazia ed Istria*, u *Riv. di storia della Chiesa in Italia*, 22 (1968) 492—498; poslije mene još je o tome pisao G. MANTERSE, *Il card. A. Valier († 1606) e l'origine delle Compagnie della Carità*, u *Archivio veneto*, S. V. vol. 90 (1970) 5—26. L'opera più recente sul Valier è: L. TACCHELLA — M. M. TACCHELLA, *Il card. Agostino Valier e la riforma tridentina nella diocesi di Trieste*, Udine, 1974.

⁷ Opis franjevačke crkve na Badiji kanimo objaviti u jednom našem sljedećem radu.

⁸ Dakako da se u ovim spisima o svakoj od tih crkava i crkvice po nešto kaže; ne mnogo. Začuduje nazočnost triju crkava sv. Roka u Lumbardi. Svetac je inače bio puno štovan na cijelom otoku, valjda kao zaštitnik protiv kuge, koja je, čini se, često ondje harala. O tome svjedoči također lako dizanje i spuštanje broja stanovnika.

⁹ V. PROTIĆ, *Župa Blato*, izd. 1976., str. 70—71. Tu se navode, kao prvi poznati župnici za »dvije župe«, od god. 1593.

¹⁰ Ova udruženja spominje i Protić, makar bi stvar morala biti dublje proučena, osobito pomoću biskupskih izvještaja i vizitacija.

¹¹ Ovaj broj bi mogao nekoga i začuditi. Mi mislimo da je dosta približan, kako vidimo iz izvještaja biskupa Kvincija god. 1596/97: cijela biskupija broji oko 7000 duša. Inače ovaj broj veoma varira tijekom nekih 200 godina.

sv. Križa kaže se da je uz nju groblje, dok se za crkvu sv. Marije »de Campo magno« veli da uz nju bijaše »staro groblje — antiquum coemeterium«. ¹² Zanimljivi su i podaci o crkvi sv. Ivana »de Grandina«, kako se ovdje nazivlje, dok je drugi zovu »de Gradina«, što nam se čini vjerojatnijim. Izgleda da se radi o ostatku neke redovničke zajednice, o čemu nešto piše Ivan Ostojić, temeljeći se na starijoj literaturi. Prema ovome što se u našim spisima o toj crkvi veli, mi bismo ipak rekli da se radi o ostatku neke monastičke ustanove. ¹³

Dakako, onaj tko se više zanima za mjesnu i napose vjersku povijest neka-dašnje korčulanske biskupije naći će u ovim spisima puno zanimljivih, većih ili manjih, podataka.

b) Slijede doslovno spisi vizitacije, koji se odnose na župu Blato. Donosimo vjeran prijepis, makar smo ovdje-ondje mijenjali pravopis i interpukciju, što je razumljivo i što se redovito čini. Upitnici u tekstu znače da nismo sigurni u naše čitanje, koje je na nekoliko mjesta nejasno.

(f. 22v) **Blatta**

Die 19 februarii 1579.

Rev. Dom. Visitator residens in urbe Curzolensi mandavit Ven. viris Laurentio Albertino Archipresbytero Pozzolenghi, et Antonio Gulielmo Archipresbytero (f. 23r) Poviliani familiaribus suis, ut dioecesim lustrarent ecclesias in ea sitas nomine suo invisuri.

Qui iussa facientes se contulerunt ad Blatam (sic) villam ab urbe distantem XXIII millia passuum, ubi per eos visa sunt:

Ecclesia parochialis Omnium Sanctorum tornicata, satis ampla et dealbata, cuius sunt curati Rev. di Domini Marinus Zetinich et Hieronymus Baronitius electi a Communi, cum stipendio tot mocenicorum quot sunt familiae in ipsa villa, inter ipsos ambos ex aequo dividenda; et cum onere ministrandi sacramenta toti populo.

Sanctissimum sacramentum repositum est super altari existente a latere maioris, in tabernaculo ex ramo inaurato honorifico, locato in fenestella excisa in ipso altari, cum corporali substrato. Ardet coram eo lampas expensis Confratrum.

Honorifice pro loci qualitate defertur ad infirmos, cum duodecim candelis accensis, et quinto decimo quoque die renovatur.

Christa et olea catechumenorum et infirmorum asservantur in triplici vase stanneo, clausa in fenestella excisa in muro. Ibi etiam in parva ampulla intra detinetur aqua baptismalis, quae affertur a Cathedrali Curzolensi.

In angulo ecclesiae est sanctuarium satis honestum.

Habentur libri baptizatorum, et matrimonio coniugatorum. Circa administrationem omnium sacramentorum servantur decreta Concilii.

Haec ecclesia habet tria altaria:

Maius sub vocabulo omnium sanctorum valde honorificum cum perpulchra tabula, in qua picti sunt omnes sancti. Est ornatum cruce argentea, candelabris, ferreis, pari angelorum inauratorum, pallio ex raso coloris cerulei, et mappis. Caetera ornamenta a Turcis ablata fuerunt.

Altare, in quo locatum est sanctissimum sacramentum cum pala eleganti, et suis ornamentis.

Altare Purificationis B. Mariae cum pala honorifica, mappis, cruce (f. 23v) lignea, et pallio ex moccagiaso (?) albo.

Inventarium bonorum:

Duo calices cum patenis, alter totus argenteus, alter cum cupa argentea tantum.

Pluviale ex raso croceo cum cucullo rubeo. Pluviale vetus comburendum vel resarciendum.

Ombella ex ormesino hiacintino, cum suis hastis.

¹² Prema ovome, reklo bi se da je blatsko groblje kod sv. Marije bilo starije i sada već izvan upotrebe. Sveta Marija se zvala »gloriosa«, prema talijanskom običaju, jer je bila posvećena Uznesenju Marijinu.

¹³ V. I. OSTOJIC, *Benediktinci u Hrvatskoj i ostalim našim krajevima. Sv. II. Benediktinci u Dalmaciji*, Split, 1964, str. 408, sa starijom literaturom. Ostojić ozbiljno sumnja u »benediktinski karakter« onoga mjesta.

Planeta rubra ex damasio, vetus. Alia planeta ex raco croceo cum suis fulcimentis. Alia ex tela bombacina cum suis fulcimentis.

Cortina telae cerulea pro cooperiando altari sanctissimi sacramenti.

Duo camisi. Cingula duo.

Mappae sexdecim parvae et magnae, bonae et lacerae. Missale vetus.

Haec ecclesia habet quasdam vineas adjacentes Sanctae Mariae de Campo, et terras aratorias alibi existentes, in quibus possunt in circa percipi annui ducati decem, qui Procuratores ecclesiae impenduntur in rebus necessariis ad ornatum et usum ipsius ecclesiae. Cum quibus procuratoribus subductae sunt rationes eorum administrationis, conquestique sunt debitores de libris nonaginta novem, solidis quinque, prout notatum est in eorum libro.

Hic est Societas Sanctissimi Corporis Christi; cuius administratores, factis computis, reperti sunt debitores de libris ducentis sexaginta septem, solidis sexdecim parvorum.

Adest etiam Societas mulierum, quae nihil aliud administrant nisi eleemosinas a sororibus erogatas; et quia duae mulieres aliis praefectae, quae administrant ipsas eleemosinas, piis usibus destinatas, sine obligatione reddendi rationem, repertae sunt in furto; idcirco iniunctum fuit, ut posthac reddant rationem alteri ex curatis, et duobus ex senioribus Communis quotannis. (f. 24r) Utriusque Societatis instituta laudabilia sunt.

Homines Communis interrogati de presbyteris suis testimonium honorificum perhibuerunt, et ipsi presbyteri examinati, satis idoneos curatores animarum se esse ostenderunt. Presbyteri nonnullos concubenarios denuntiarunt, quibus ut concubinas omnino deserant iniunctum fuit.

Ordinata in ecclesia supradicta:

Primo ex tabernaculo, in quo conservatur sanctissimum sacramentum auferatur lunetta, quia ibi est ad nullum usum, sed potius est impedimento in dicto tabernaculo, et ibi ponatur corporale, et fiat etiam cooperulum corporalis. Provideatur velum sericeum ad cooperiendum dictum tabernaculum.

Fiant particulae minores pro comunione populi, quia quae in usu habentur sunt nimis magnae et incommodae.

Vinum pro purificatione populi adminstretur in vase vitreo decenti.

Aptetur scabellum sive bredella altaris sacramenti. Ematur laterna (sic) decens, et altera ferenda tempore pluviae.

Provideatur velum sericeum quattuor aut quinque brachiorum, quod sacerdos extendat super humeros suos, et extremitatibus veli cooperiat tabernaculum sanctissimi sacramenti.

Reficiantur vasa stannea pro chrismate et oleo catechumenorum, et coniungantur simul cum litteris (?) distinctis, ne error fiat, cum pixide tornatili.

Vas pro oleo infirmorum reficiatur, et sic separatum, vel parte (?) cum pixide tornatili vel bursa sericea, ut honorifice deferatur.

Fons baptismalis fiat in dicta ecclesia, et benedicatur sabbato sancto, et sabbato Pentecostes.

Sacrarium teneatur clausum, comburatur saepe bombacium, et teneatur mundum. Aptetur cardo ad fenestellam, ubi servatur chrisma. (f. 24v)

Provideatur liber, in quo describantur baptizati ordinatim, et non confuse, ut hucusque factum est; et forma describendi accipiatur a Domino Episcopo. Liber matrimoniorum, et forma describendi accipiatur ut supra. Liber maior, in quo describantur familiae integrae totius parochiae, et fiat nota, sive signum aliquod, quo dignoscantur chrismati.

Fiat altare portatile, cuius lapis sit octo et decem unciarum. Vetus autem deferatur ad Dom. Episcopum, et unctae sunt iuxta mensuram lapididae.

Ad altare Purificationis B. Mariae ornentur candelabra, et aptetur bredella. Altaria portatilia provideantur pro tribus altaribus ad mensuram ut supra.

In sacristia:

Reparentur archivia, sive banchi.

Aptetur labellam ad abluendas manus ante et post sacrificium. Ad hunc usum manuteneantur manutergia munda.

Pluviale vetus comburatur, et alterum reficiatur. Duo alii camisi provideantur, qui sint ad modum rocheti, ut facilius mudentur.

Planeta alba ex raso, vel damasco, cum stola et manipulo, et alia ex damasco cremesino. Alia viridis ex zambelloto cum mariscis.

Cingula quattuor. Corporalium paria duo. Purificatoria duodecim ex tela linea unius quarti cum dimidio, cum crude in medio.

Missale magnum et novum ex reformatis, et vetus comburatur.

Baccineta, sive pelvis pro ampullis ad abluendas manus, Thuribulum ematur. Pelvis, sive vas ex terra ematur pro abluendis calioibus, qui semel in mense laventur. Item laventur corporalia, et purificatoria.

Vinum album habeatur in usu pro sacrificio. (f. 25r)

Provideatur tecto, ne imbrem admittat. Pavimentum aptetur. Fiant sperae ex tela cerata ad fenestras, vel ex vitro.

Adest in hac ecclesia etiam alia Societas disciplinatorum, quae alit lampadam ante altare maius, et bona habet instituta, sed non tenet libros suarum rationum, quia carent omnino redditibus, nec aliam pecuniam administrant, atque eam, quam ex eleemosinis confratrum colligunt. Iussum fuit attamen ut eos teneant, et quotannis coram Curato reddant procurationis rationem. In hac parochia sunt animae circa quadringentae.

Ecclesia campestris S. Joannis Evangelistae consecrata, est ius patronatus illorum de Canavellis et Zetinich. Rector est presbyter Marinus Zetinich. Reditus sunt ex agello ecclesiae adiacenti, et duabus vineis minimae utilitatis. Obligatio nulla, sed ibi tantum celebratur aliquando ex devotione.

Adest altariolum cum pala parva, mappis, et pallio ex tela. Campana ablata fuit a Turcis, paravit aliam tamen Rector, quam propediem reponet.

Ordinata:

Reponatur campana. Emantur candelabra. Palla (sic) trahatur ad murum, ut altaris mensa amplior sit ad celebrandum. Teneatur clausa, alias in ea non celebratur.

Ecclesia consecrata Sancti Hieronymi cum altari ornato suis necessariis praeter candelabra. Est ius patronatus familiae de Bogdamcomis (sic). Modernus Rector est R. D. Joannes Baronitius. Reditus sunt ducatorum viginti in circa sine ulla obligatione. Celebrat ibi tamen Rector aliquando, et per alios celebrari facit. (f. 25v)

Ordinata:

Sarta tecta prostretur, ne pervia sit pluviae. Emantur duo candelabra. Provideatur altare portatile, cuius lapis sit octo et decem nugarum. Fiat unum paramentum, camisus, amictus, cingulum, planeta, cum stola et manipulo. Teneatur clausa, alias non celebratur in ea.

Ecclesia consecrata Sanctae Crucis cum coemeterio. Ibi est altare cum pala fere nudum. caret dote atque Rectore, attamen in ea quandoque ex devotione celebratur. Non tenetur clausa. Duo homines Communis sunt huius ecclesiae procuratores, quorum onus est eleemosinas conquirere, easque in reparanda ecclesia et ornando altari exhibere.

Ordinata:

Claudatur omnino coemeterium. Procuratores dictae ecclesiae emant duo candelabra super altari. Emant seram, ut ecclesia teneatur clausa. Ibi omnino non celebratur nisi altare ornatum sit debitis ornamentis, videlicet altari portatili, cuius lapis sit octo et decem nugarum, tribus mappis distinctis, pallio ex asseribus picto, cruce, candelabris, scabello spatioso saltem trium brachiorum.

Ecclesia campestris Sancti Viti posita in vertice montis ex opposito pagi. Habet altare necessariis instructum. Vacat dote atque Rectore, sed cum sit magna in veneratione apud populum, in ea saepissime ex devotione celebratur.

Ordinata:

Teneatur clausa, alias non celebratur in ea. Altare portatile habeatur ad mensuram octo et decem unciarum, et vetus (f. 27r) Rev. mo Domino Episcopo deferatur. Fiat scabellum spatiosum ad altare.

Ecclesia Sanctae Mariae de Campo magno abest a Blatta mille passus. Habet altare necessariis instructum. caret dote, atque Rectore. Tenetur clausa. Ibi semel in mense celebratur ex decreto Episcopi Barbadii, qui arva videns adiacentia, et contentiosa inter omnia (?), atque ecclesiam Omnium Sanctorum... (?) tamen in illorum possessione existentem, adiudicavit ipsi ecclesiae Omnium Sanctorum, cum hac lege, quod procuratores illius faciant singulo quoque mense in dicta ecclesia Sanctae Mariae missam celebrari. Ibi erat antiquum coemeterium.

Orrdinata:

Teneatur clausa, alias non celebretur in ea. Altare portatile habeatur ad mensuram octo et decem unciarum, et vetus deferatur ad Rev. mum Dom. Episcopum Curzolensem. Fiat acabellum spatiosum ad altare. Fiat pallium ex asseribus pictum.

Ecclesia campestris Sancti Michaelis est ultra Blattam duo milliaria. Nullam habet dotem neque Rectorem. Unicum est altare cum pala, tobaleis, et pallio ex tela. Caret campana et candelabris. Trenetur clausa a Disciplinatis Omnium Sanctorum, et ibi aliquando ex devotione celebratur.

Ordinata:

Ematur campana. Duo candalabra. Altare portatile habeatur ad mensuram octo et decem unicarum, et vetus deferatur ad Rev. mum Dom. Episcopum. Ecclesia campestris Sanctorum Cosmae et Damiani distans parum a supra-dicta, sine (f. 27v) dote et Rectore. Altare illius est fere nudum. Ibi interdum ex devotione celebratur. Non tenetur clausa.

Ordinata:

Ibi omnino non celebretur, nisi teneatur clausa.

Ecclesia campestris Sancti Joannis de Grandina in extremo Insulae posita, ultra Blattam XXX. milliaria, super quodam (sic) scopulo. In ea nihil est praeter nudum altare. Habet quamdam domum et vineas, cuius fructus percipiuntur a Francisco Niroolino nomine Episcopi Nonensis illius Rectoris. Nemo in ea celebrat.

Ordinata:

Teneatur clausa. Ornetur altare debitis ornamentis. Celebratur iuxta obligationem, et si nulla adest, celebretur saltem in festo Sancti Joannis.

OBAVIJESTI IZ UREDNIŠTVA

POŠTOVANI SURADNICI I PRETPLATNICI CRKVE U SVIJETU!
ZAHVALJUJEMO na vašoj suradnji. Preporučujemo se i unaprijed.

S ozbirom na neprestani rast cijena i tiskarskih troškova, pretplata za Crkvu u svijetu u 1989. godini stajat će 20.000 din. Pojedini primjerak bit će 5.000 dinara.

Pretplata za inozemstvo u 1989. godini stajat će 20 US dolara (ili odgovarajući iznos u drugim valutama).

Dragi pretplatnici i povjerenici, budući da o vašim redovitim pretplatama ovisi redovito izlaženje naše revije, molimo Vas da što prije uplatite pretplatu za iduću godinu i eventualne zaostatke iz prijašnjih godišta.

Hvala!

SVIM PRETPLATNICIMA, ČITATELJIMA, SURADNICIMA I PRIJATELJIMA ŽELIMO SRETAN BOŽIĆ I RADOSNU NOVU GODINU 1989!